

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์
“พุทฺธรตน — สิ่งที่มีค่าหาสิ่งใดเปรียบมิได้ คือ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า,
พุทฺธรตนะ”

พุทฺธรตน เป็นคำภาษาบาลีอ่านว่า บุต - ตะ - ระ - ตะ - นะ มาจากคำว่า พุทฺธ (ผู้รู้) ในที่นี้มุ่งหมายถึง ผู้ทรงตรัสรู้สิ่งที่มีจริงถึงความเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า) กับคำว่า รตน (สิ่งที่มีค่ามาก, สิ่งที่ประเสริฐ, ควรแก่การบูชา, พบเห็นได้โดยยาก) รวมกันเป็น พุทฺธรตน เขียนเป็นไทยได้ว่า พุทฺธรตนะ หมายถึง สิ่งที่มีค่า สิ่งที่ประเสริฐ สิ่งหาสิ่งใดเปรียบมิได้ คือ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ข้อความในพระสูตรต้นตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต แสดงความประเสริฐที่สุดของ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไว้ว่า

“สัตว์ที่ไม่มีเท่าก็ดี มี ๒ เท่าก็ดี มี ๔ เท่าก็ดี มีเท่ามากก็ดี มีรูปก็ดี ไม่มีรูปก็ดี
มีสัญญาก็ดี ไม่มีสัญญาก็ดี มีสัญญาก็มิใช่ไม่มีสัญญาก็มิใช่ ก็ดี มีประมาณเท่าใด
พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า บัณฑิตกล่าวว่า เลิศกว่าสัตว์เหล่านั้น”

บุคคลผู้ประเสริฐที่สุดในโลก ไม่มีผู้ใดเปรียบได้เลย คือ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นพระพุทฺธ-
รตนะ เพราะพระองค์ทรงตรัสรู้สิ่งที่มีจริงตรงตามความเป็นจริง กว่าที่ทรงจะได้ตรัสรู้นั้น ทรงบำเพ็ญ
พระบารมี (คุณความดีที่จะทำให้ถึงฝั่งของการดับกิเลส) มาตลอดระยะเวลาสี่อสงไขยแสนกัป
ซึ่งเป็นเวลานานมาก เมื่อได้ทรงตรัสรู้แล้ว ก็ทรงมีพระมหากรุณาที่จะเกื้อกูลสัตว์โลกด้วยการทรง
แสดงพระธรรมให้ได้เข้าใจความจริง จากสัตว์โลกที่เคยเป็นผู้มากไปด้วยกิเลสประการต่างๆ ก็
สามารถที่จะขัดเกลาละคลายและดับกิเลสได้ตามลำดับขั้น ด้วยปัญญาอันเกิดจากการได้ฟังพระธรรม
ที่พระองค์ทรงแสดง การที่พระองค์ทรงแสดงความจริงของสิ่งที่มี ซึ่งเป็นธรรม ให้คนอื่น
ได้รู้ได้เข้าใจด้วย เป็นพระคุณอันสูงสุดยิ่งของพระองค์ที่มีต่อสัตว์โลก

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงประกอบด้วยพระบริสุทธิคุณ ทรงดับกิเลสทั้งหลายทั้งปวงได้อย่าง
เด็ดขาด ทรงมีความบริสุทธิ์ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ ไม่มีใครเสมอเหมือน พระปัญญาคุณ
ทรงมีพระปัญญาที่รู้สภาพธรรมทุกอย่าง และพระมหากรุณาคุณ ทรงมีพระทัยประกอบด้วยมหา
กรุณาเกื้อกูลสัตว์โลก ด้วยการแสดงพระธรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อสัตว์โลกทั้งปวงอย่างแท้จริง

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเป็นบุคคลที่เสมอกับบุคคลที่ไม่มีใครเสมอ นั่นก็คือทรงเสมอกันกับ
พระพุทฺธเจ้าองค์ก่อนๆ การจะอธิบายให้เห็นว่าพระคุณของพระองค์มีมากมายเพียงใดนั้น ท่านแสดง
ไว้ว่า ในระยะเวลาหนึ่งกัปป์ ไม่ต้องพูดเรื่องอื่นเลย กล่าวสรรเสริญพระคุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เพียงอย่างเดียว หนึ่งกับปีดังกล่าวนั้นสิ้นไปก่อนแล้ว แต่พระคุณของพระองค์ก็ยังคงกล่าวสรรเสริญไม่หมด

การที่พุทธบริษัทจะรู้จักพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้นั้น ก็ต้องด้วยปัญญาที่เข้าใจพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดงเท่านั้น แม้เมื่อครั้งที่พระองค์ยังไม่เสด็จดับขันธปรินิพพาน ก็มีทางเดียวเช่นเดียวกัน คือ ฟังพระธรรมที่พระองค์ทรงแสดง จึงสามารถรู้ได้ว่าบุคคลนี้ เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะทรงแสดงสิ่งที่มีจริงที่ผู้อื่นไม่สามารถจะแสดงได้ ไม่สามารถตรึก นึก คิด ไตรตรองประมวลเองได้ แม้แต่คนเดียว ไม่มีใครเลยที่จะเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นอกจากผู้ที่ได้อบรมเจริญบารมีมาอย่างสมบูรณ์ พร้อมทั้งจะตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถึงแม้ว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะเสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว พระธรรมทั้งหมดที่พระองค์ทรงแสดงแล้ว เป็นศาสดาแทนพระองค์ ซึ่งจะเห็นได้ว่า พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ๔๕ พรรษา แม้จะผ่านมาแล้ว ๒,๕๐๐ กว่าปี แต่ก็ยังเป็นความจริงซึ่งเป็นประโยชน์กับทุกชีวิต

เพราะฉะนั้น พุทธบริษัทควรที่จะได้คิดไตรตรองพิจารณาว่า พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงนั้น ทรงแสดงว่าอย่างไร ซึ่งพระธรรมนี้ ถ้าพระองค์ไม่ทรงเห็นประโยชน์ ก็จะไม่ทรงแสดง แต่เนื่องจากว่าทรงเห็นประโยชน์ว่ามีผู้ที่ได้อบรมเจริญบารมีมาแล้ว สามารถที่จะฟัง พิจารณาและอบรมเจริญปัญญา จึงทรงแสดง ซึ่งเป็นการแสดงความจริงของสิ่งที่มีจริงทั้งหมดที่สัตว์โลกไม่รู้ จนกว่าจะได้ฟังคำจริงแต่ละคำที่พระองค์ทรงแสดง

จะเห็นได้ว่าแต่ละบุคคลที่เกิดมาในโลกนี้ หลายคนก็สมบูรณ์ด้วยทรัพย์สมบัติมีความสุขในชีวิต บางคนอาจจะคิดว่าพอแล้ว ไม่มีความจำเป็นอะไรอีกในชีวิต เพราะได้รับความสำเร็จทุกอย่าง แต่ตราบใดที่ยังไม่ได้ศึกษาพระธรรม ผู้นั้นชื่อยังไม่รู้จักพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นั่นก็หมายความว่ายังไม่เข้าใจธรรมด้วย ถ้าเป็นผู้ที่เห็นประโยชน์ของพระธรรม ต้องศึกษา ต้องฟัง ถึงแม้ว่าจะยาก ก็จะต้องค่อยๆ ฟัง ค่อยๆ สะสมความเข้าใจไปที่ละเล็กทีละน้อย ดีกว่าปล่อยให้ เป็นสิ่งที่ยากไปเรื่อยๆ โดยไม่ฟัง เพราะฉะนั้นจึงควรเห็นประโยชน์ของปัญญอันเนื่องมาจากได้ อาศัยคำจริงทุกคำของของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งจะเป็นที่พึ่งที่แท้จริงสำหรับชีวิต เพราะเหตุว่า ที่พึ่งที่แท้จริงในชีวิตไม่ใช่ทรัพย์สินเงินทอง เพราะทรัพย์สินเงินทอง ไม่ทำให้พ้นจากทุกข์ได้ แต่ปัญญาสามารถทำให้พ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้ และปัญญาจะเจริญขึ้นได้ ก็ต้องอาศัยการฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง

จึงควรอย่างยิ่งที่พุทธบริษัทจะเคารพบูชาพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ด้วยการฟังพระธรรมด้วยความเคารพ อบรมเจริญปัญญา ค่อยๆ เข้าใจคำของพระองค์ ซึ่งลึกซึ้ง ยากที่จะเข้าใจ แต่ก็สามารถเข้าใจได้สำหรับผู้เห็นคุณค่าเห็นประโยชน์ อุตุน จริ่งใจที่จะฟังที่จะศึกษาค่อยๆ สะสมความเข้าใจถูกไปที่ละเล็กทีละน้อย ไม่ขาดการฟังพระธรรมเป็นปกติในชีวิตประจำวัน.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗]